

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Konukevi Hizmetine İlişkin Bir Araştırma: Ankara Örneği

Çağrı ÇİLTAS¹, Esra ÇALIK VAR²

ÖZ

Amaç: Araştırmanın amacı Ankara ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB)'na bağlı 4 kadın konukevinde hizmet almakta olan kadınların sosyo-demografik özelliklerini, kadın konukevine başvuru nedenlerini ve kurumda aldıkları hizmetten memnun olup olmadıklarını belirlemektir.

Yöntem: Araştırma evrenini, Ankara ilinde AÇSHB'ye bağlı kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Ankara ilinde AÇSHB'ye bağlı konukevlerinde çalışmanın yürütüldüğü tarihler arasında hizmet alan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 42 kadın oluşturmaktadır. Örneklemin, araştırma evrenini temsil etme oranı %46,6'dır. Araştırma nicel araştırma modellerinden tarama araştırması deseniyle kurgulanmıştır. Katılımcılara anket formu uygulanmış ve veriler betimsel istatistiklerle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan 42 katılımcının yaşları 20 ile 55 arasında değişmekte olup, katılımcıların %38,9'unun 18 yaşından önce evlendiği ve %41,7'sinin görücü usulüyle evlenmeye karar verdiği; %73,7'sinin lise ve üstü kademedeki eğitimi almadığı, %57,1'inin şiddet nedeniyle; %42,9'unun sosyo-ekonomik yoksunluk nedeniyle kalacak yeri olmadığı için kadın konukevine başvurduğu; %45,3'ünün 60 günden daha fazla süredir kadın konukevinde kaldığı ve katılımcıların %50'sinin ise geçmişte de konukevi hizmeti aldığı tespit edilmiştir. Katılımcılar kadın konuk evlerine sunulan hizmetlerden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Sonuç: Kadın konukevlerindeki kadınların sosyodemografik özellikleri incelendiğinde erken yaşta evliliklerin yüksekliği ve eğitim düzeyinin düşüklüğü dikkat çekicidir. Ayrıca, katılımcıların "barınma, danışmanlık ve yönlendirme" hizmetinden çok memnun olduğu; "psikolojik, hukuki, tıbbi ve ekonomik destek" hizmetlerinden ise memnun olduğu tespit edilmiştir. Sunulan destek hizmetlerinin etkililiğinin artırılmasının kadınların yaşamlarına tekrar uyum sağlayabilmeleri ve kaliteli şekilde devam edebilmeleri üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, İnsan Hakları, Kadın Hakları, Şiddet.

Research On Violence Against Women And Service From Women's Shelter House: Example Of Ankara

Çağrı ÇİLTAS¹, Esra ÇALIK VAR²

ABSTRACT

Aim: The aim of this study was to determine the socio-demographic characteristics of women receiving service in 4 women's shelters under the Ministry of Family, Labor and Social Services (MoFLSS) in Ankara and to determine the reasons for applying to the women's guesthouse and whether they are satisfied with the services they receive.

Method: The research population consisted of women receiving service in women's shelter in the province of Ankara. The sample of the study consisted of 42 women who were volunteers to participate in the research between the dates of the study in the women's shelters of MoFLSS. The rate of representation of the sample is 46.6%. The research was designed with a survey research pattern from quantitative research models. A questionnaire was applied to the participants and the data were evaluated with descriptive statistics.

Results: The ages of the 42 participants were between 20 and 55, 38.9% were married before the age of 18, and 41.7% decided to marry. 73.7% did not receive education in high school or higher level, 57.1% due to violence; 42.9% of the women did not have a place to stay because of socio-economic deprivation. 45.3% have been staying in the women's guesthouse for more than 60 days and 50% of the participants have been in the past in the guesthouse service. However, the participants stated that they were satisfied with the services offered to women's guest houses.

Conclusion: When the sociodemographic characteristics of women staying in women's shelters are examined, the height of early marriages and low level of education are remarkable. Moreover, the participants were very satisfied with the "housing, counseling and guidance" service; or psychological, legal, health and economic support, are satisfied with the services. It is thought that increasing the effectiveness of the support services offered will have an impact on the ability of women to adapt to their lives and to continue with quality.

Key words: Domestic Violence, Human Rights, Women's Rights, Violence.

GİRİŞ

Şiddet; toplumun genelinde ruh ve beden sağlığı için tehlike teşkil eden, sürdürülebilir sosyal gelişime engel olan, bireyin diğer insanlara ve yaşama dair inancını zedeleyen, kişilik değerlerini ve özgüvenini sarsan, gerginlik ve umutsuzluk duygusu oluşturan, birey ve halk sağlığını riske atan sosyal bir sorundur (1). Kadınların insan haklarından eşit şekilde faydalanmalarını ciddi şekilde engelleyen kadına yönelik şiddet ise; ayrımcılık ve insan hakkı ihlali bağlamında ekonomik, kültürel ve coğrafi konum farkı tanımaksızın tüm dünyada yaygın bir şekilde gözlemlenmektedir. Kadına yönelik şiddet kadınların yaşam, hürriyet, eğitim, bedensel ve psikolojik sağlık hakkı gibi başlıca haklarını ihlal etmekte veya bu haklara ulaşmalarını engellemektedir (2). Uluslararası ve ulusal hukuki metinlerde kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel şekilde olmadığı, kadınların cinsel, duygusal veya ekonomik şiddete de maruz kaldıkları belirtilmektedir. Literatür incelendiğinde, kadına şiddet yönelik şiddet ekonomik, fiziksel, cinsel ve duygusal (psikolojik) şiddet olarak gruplandırılmaktadır (3).

Farklı şiddet türlerine maruz kalan ya da maruz kalma riski taşıyan kadınlar ve varsa beraberindeki çocuklar güvenlik, barınma, psiko-sosyal destek ve sosyo-ekonomik güçlendirilmelerine yönelik sunulan hizmetleri konukevlerinden alabilmektedir. Diğer bir ifadeyle kadın konukevleri farklı şiddet türlerine

maruz kalan ya da maruz kalma riski taşıyan kadınlara yönelik koruyucu, güçlendirici ve destekleyici hizmetlerin yürütüldüğü kuruluşlardır.

Kadınlar kişisel başvuru, kurumlar arası yönlendirme ve üçüncü kişilerin ihbarı ile kadın konukevi hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Müracaatçıların sosyo-demografik özellikleri, ihtiyaçları, sorunları ve sosyal hizmet uygulamalarına olan gereksinimleri farklılık gösterdiği için kadın konukevi başvuruları meslek elemanları tarafından görüşmeler gerçekleştirilerek değerlendirilmekte ve bireye en uygun sosyal hizmet modeli belirlenmektedir. Bu bağlamda şiddet deneyimi olan kadınların özelliklerini, kuruma başvuru nedenlerini ve kurum yaşantısı ile ilgili memnuniyetlerini bilmek çok yönlü mücadele edilmesi gereken şiddet olgusunun anlaşılabilmesi ve kadınların yaşamlarına sağlıklı devam edebilmeleri için önemlidir.

Alan yazında yapılan çalışmalar şiddetin nedenlerini ortaya koyarken şiddetle mücadele ve sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, alan yazında kadın konukevlerinin işleyişinin ve hizmet alan kadınların profillerinin bir arada bulunduğu araştırmalar da sınırlıdır. Bu çalışma, kadınların özelliklerini ve kurumdan alınan hizmetlerden memnuniyetlerini belirleyebilmek ve kadın

konukevlerindeki hizmet süreçlerini iyileştirebilmek açısından önemlidir.

Bu çalışma ilerleyen süreçte hizmet alacak kadınlara daha iyi hizmet sunumu sağlanabilmesi için var olan hizmetlerin değerlendirilmesi; hizmetten yararlanan kadınların sosyo-demografik özelliklerini, kadın konukevine başvuru nedenlerini ve sunulan hizmetlerden memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddet Tanımları

Kadına yönelik şiddet kavramından önce şiddetin tanımının bilinmesi gerekmektedir (4). İnsanlık tarihinin başlangıcı ile ortaya çıkmış olan şiddet, 19. yüzyıl itibariyle incelenmeye başlanmış, günümüzde hala toplumsal yaşamın tüm alanlarında, bütün ırk ve kültürlerde yaygın olarak gördüğümüz ve hakkında pek çok tanım yapılmış bir olgudur. Kişilere fiziki ve ruhsal açıdan zarar veren her eylem genellikle şiddet olarak değerlendirilmektedir (5).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddet; *“bir yaralanma veya yaralanma riski, ölüm, ruhsal zarar, gelişim sorunu ya da muhtaçlıkla neticelenen, bir bireye, bireyin kendi kendine, grup ya da topluma bilerek fiziksel ya da psikolojik eziyet etmesi, cebir uygulaması veya gözdağı”* olarak tanımlanmıştır (6).

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen “Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri”de kadına şiddet

kavramına ilk kez hukuki bir metinde yer verilmiştir. Bildiride kadına yönelik şiddet *“Hem kamu hem özel yaşamda karşılaşılan, kadınlara fiziksel, cinsel veya ruhsal sıkıntı veya ıstıraba neden olan veya neden olabilecek olan cinsiyete dayalı bir davranış veya bu tür davranışlarla gözdağı, baskı veya keyfi olarak hürriyetten mahrum etmek.”* olarak tanımlanmıştır (7).

Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Hizmet Birimleri

Şiddetle mücadele kapsamında oluşturulan kurumsal yapılar ve bu kurumsal yapılarda verilen destek hizmetleri insan hakları bağlamında mağdurlara yönelik hizmet sunumu açısından önem arz etmektedir.

Şiddetin nereden yöneldiğine bakılmaksızın her türlü şiddetle mücadele edilebilmesine yönelik, mağdurların ihtiyaç duydukları hizmet modellerinin belirlenmesi ve sunulmasına için ilgili kurum/kuruluşlarca çalışmalar yürütülmektedir. AÇSHB’ye bağlı hizmet sunan İl Müdürlükleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Kadın Konukevleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve ALO183 Sosyal Destek Hattı; İçişleri Bakanlığı’na bağlı Valilik- Kaymakamlık, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği, ALO 155 Polis İmdat ve Kolluk Birimleri; Jandarma Genel Komutanlığı’na bağlı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü, ALO 156 Jandarma İmdat ve Belediyelere ait Kadın Danışma Merkezleri kadınlara yönelik şiddetle mücadelede kurumsal hizmet birimleridir.

Kadın Konukevleri

Ülkemizde 1980’li yıllarda konuşulmaya başlanan kadın hareketi ile kadına yönelik şiddet konusu aile ve özel yaşam alanında görünürlük kazanmış ve sosyal bir sorun olarak tartışılmaya başlanmıştır (8). Bu dönemde kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için kadın konukevleri ve kadın danışma merkezlerinin açılmasının kaçınılmaz ve ivedi bir gereksinim olduğu anlaşılmıştır (9). Bu kapsamda şiddet mağduru kadınlara yönelik barınma, güvenlik ve danışmanlık hizmeti alabileceği kadın konukevleri açılmaya başlamıştır.

Dünya genelinde kadın konukevleri ülkemize nazaran daha erken ortaya çıkmış olup ülkemizde bir kamu kurumu tarafından açılan ilk kadın konukevi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bağlı olarak 1990 yılında hizmet sunmaya başlamıştır (10,11). 1993 yılında Belediye desteğiyle Kadın Dayanışma Vakfı tarafından bağımsız ilk kadın konukevi Ankara’da açılmıştır (12).

Hâlihazırda şiddet mağduru kadınlara barınma hizmeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Belediye, Göç İdaresi ve Sivil Toplum Kuruluşlarına bağlı kadın konukevlerinde sunulmaktadır (13).

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik’te kadın konukevleri “*Fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal istismar veya şiddet mağduru kadınların, şiddetten*

korunması, psikososyal ve ekonomik problemlerinin çözülmesi ve güçlendirilmesi amacıyla geçici süreyle yatılı hizmet alabileceği kuruluş.” olarak tanımlanmıştır (14).

Kadın Konukevleri ile İlgili İstatistikler

Türkiye Kadın Raporu’na göre “Ülkemizde AÇSHB’ye bağlı 110; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne bağlı 1; Belediyelere bağlı 32 ve Sivil Toplum Kuruluşu’na bağlı 1 olmak üzere toplam 144 kadın konukevi bulunmaktadır” (13).

Tablo 1. Kadın konukevi hizmeti sunan kurum/kuruluş bilgisi.

Kadın Konukevi Hizmeti Sunan Kurum/Kuruluş Bilgisi	Sayı	Kapasite
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	110	2.697
İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	1	12
Belediye	32	725
Sivil Toplum Kuruluşu	1	20
Toplam	144	3.454

Hizmet Alan Sayısı (Yıl Bazlı)	Kadın	Çocuk
2016	29.612	17.956
2017	33.413	23.575
2018	36.767	26.769
Toplam	99.792	68.300

Türkiye’de Kadın Raporu verilerine göre kadın konukevlerinden 2016-2018 yılları arasında 99.792 kadın ve 68.300 çocuk olmak üzere toplam 168.092 kişi hizmet almıştır (13). Kadın konukevi hizmeti alan kadınların ekonomik ve sosyal olarak güçlenmesine yönelik;

- 2018 yılında hizmet alan **8.055** kadın, farkındalık eğitimlerine; **1.299** kadın, okuma yazma kursuna; **5.260** kadın, meslek edindirme kursuna ve **10.724** kadın, sosyo-

kültürel çalışmalara katılım sağlamıştır. Kadın konukevlerinde kalmakta anneleri ile birlikte **5.420** çocuk kreş ve çocuk kulüplerinden hizmet almıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve yerel yönetimler vasıtasıyla **2.044** kadın, maddi destek hizmeti almış; **1.202** kadın, istihdam edilmiş ve **5.904** kadın, hukuki destek hizmeti almıştır (13).

Kadın Konukevine Başvuru

Kadın konukevlerine başvuru işlemleri kadın konukevi yönetmeliğinin 11. maddesi kapsamında sağlanmakta olup gizlilik ve güvenlik gerekçesiyle kadınların konukevlerine doğrudan başvurmaları söz konusu değildir. Mağdurlar kişisel başvuru, kurumlar arası yönlendirme ve üçüncü kişilerin ihbarı ile bu hizmetlerden yararlanabilmektedir. (14).

Kadın Konukevinde Sunulan Hizmetler

Kadın konukevlerinde kadınlar ve beraberindeki çocukların huzurlu bir ortamda, maruz kaldıkları şiddet ve olumsuz durumlarla baş edebilmelerine ve güçlenmelerine yönelik mesleki çalışmalar yürütülmektedir. Kadın konukevi yönetmeliğinin 19. maddesine göre kadın konukevlerinde “*barınma, güvenlik, danışmanlık, yönlendirme hizmetlerinin yanı sıra hukuki, tıbbi ve psikolojik destek hizmetleri*” sunulmaktadır. Konukevlerinde kadınların sosyo-ekonomik güçlenmelerine yönelik mesleki eğitim, geçici maddi yardım, iş ve meslek danışmanlığı, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler yapılmaktadır. Ayrıca, anneleri ile

beraber kadın konukevi hizmet alan çocuklar için burs ve kreş destek hizmeti sağlanmaktadır (14).

YÖNTEM

Araştırmada, nicel araştırma modellerinden tarama araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evrenini Ankara ilinde AÇSHB’ye bağlı kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlar oluşturmaktadır. Seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden amaçsal örneklem kullanılarak oluşturulan örnekleme Ankara ilinde AÇSHB’ye bağlı konukevlerinde çalışmanın yürütüldüğü tarihler arasında hizmet alan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 42 kadın oluşturmaktadır. Örneklemin, araştırma evrenini temsil etme oranı %46,6’dır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Ankette katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu vb.), başvuru nedeni, barınma süresi ve hizmet memnuniyeti ilgili toplam 27 soru bulunmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce ilgili kurumlardan yazılı izin ile çalışmaya katılmayı kabul eden yetişkinlerden sözel ve yazılı onam alınmıştır. Anket soruları katılımcılara meslek elemanı vasıtasıyla uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programından yararlanılarak betimsel istatistiklerle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların anket formu ile elde edilen sosyo demografik özelliklerine, konukevine başvuru nedenleri ile sürelerine ve sunulan

hizmetlerden memnuniyetlerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların sosyo-demografik bilgisi

Yaş	Sayı	Yüzde (%)
20-25 Yaş	12	28,6
26-35 Yaş	13	31,0
36-45 Yaş	10	23,8
46-55 Yaş	7	16,7
Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Evli	21	50,0
Boşanmış	14	33,3
Bekâr	6	14,3
Dini Nikâh	1	2,4
Evlenme Yaşı	Sayı	Yüzde (%)
13-15 Yaş	6	16,7
16-17 Yaş	8	22,2
18-27 Yaş	22	61,1
Toplam	36	100

Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan katılımcıların %28,6'sı 20-25 yaş aralığında; %31'i 26-35 yaş aralığında; %23,8'i 36-45 yaş aralığında ve %16,7'si 46-55 yaş aralığındadır. Katılımcıların yaşları 20 ile 55 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 32,9'dur. Katılımcıların %50'si resmi nikâhlı; %33,3'ü boşanmış; %14,3'ü bekâr ve %2,4'ü dini nikâhlıdır. Katılımcıların %16,7'si 13-15 yaş aralığında; %22,2'si 16-17 yaş aralığında; %61,1 ise 18-27 yaş aralığında evlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların evlenme karar bilgisi

Evlenme Kararı	Sayı	Yüzde (%)
Kendi Seçimim Aile Onayıyla	9	25
Kendi Kararı, Ailenin Bilgisi Dışında Görücü Usulüyle, Aile Kararıyla	15	41,7
Kaçarak	3	8,3
Ailenin Karşı Çıkmasına Rağmen Evlilik	4	11,1
Diğer	3	8,3
Toplam	42	100,0

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %41,7'si görücü usulü; %25'i kendi seçimi ve aile onayıyla; %11,1'i ailenin karşı çıkmasına rağmen; %8,3 kaçarak evlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların eğitim, çalışma ve sosyal güvence bilgisi

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Okuryazar değil	1	2,4
Okur-Yazar	2	4,8
İlkokul Mezunu	13	31,0
Ortaokul Mezunu	15	35,7
Lise Mezunu	7	16,7
Önlisans Mezunu	2	4,8
Lisans Mezunu	2	4,8
Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Çalışıyor	5	11,9
Çalışmıyor	37	88,1
Toplam	42	100,0

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların %35,7'si ortaokul mezunu; %31'i ilkokul mezunu; %16,7'si lise mezunu; %4,8'i ise okuryazar, önlisans ve lisans mezunudur. Katılımcıların %2,4'inin ise okur-yazar değildir. Katılımcıların %73,8'inin lise eğitimi almadığı ve %88,1'inin çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Kadın konukevine başvuru nedeni

Başvuru Nedeni	Sayı	Yüzde (%)
Sosyo-ekonomik Yoksunluk	9	21,4
Şiddet	24	57,1
Diğer	9	21,4
Başvuru Kararı	Sayı	Yüzde (%)
Sosyo-Ekonomik Yoksunluk Nedeniyle Kalacak Yeri Olmadığı	18	42,9
Şiddete İlk Maruz Kaldığı Zaman	6	14,3
Şiddet Sıklaştığı Zaman	10	23,8
Ciddi Bedensel Hasarlar Aldıktan Sonra	3	7,1
Aile Desteği Olmadığı Fark Edildiğinde	5	11,9
Toplam	42	100,0

Tablo 5 incelendiğinde kadın konukevi hizmeti alan katılımcıların %57,1'i şiddet; %21,4'ü ise sosyo-ekonomik yoksunluk nedeniyle kadın konukevi hizmeti için başvurmuştur. Katılımcıların; %42,9'u sosyo-ekonomik yoksunluk nedeniyle; %23,8'inin şiddet sıklaştığından; %14,3'ü şiddete ilk maruz kaldığı zaman; %7,1'i ciddi bedensel hasarlar aldıktan sonra; %11,9'u aile desteği olmadığında kadın konukevine başvurmaya karar vermiştir.

Tablo 6. Katılımcıların kadın konukevi hizmet süresi

Süre	Sayı	Yüzde (%)
1-7 Gün	5	11,9
8-15 Gün	6	14,3
16-30 Gün	8	19,0
31-60 Gün	4	9,5
61-90 Gün	3	7,1
91-120 Gün	2	4,8
121-180 Gün	12	28,6
181 Gün ve üstü	2	4,8
Geçmişte KKE Hizmet Sayısı	Sayı	Yüzde (%)
1 Kez	4	9,5
2 Kez	11	26,2
3 Kez	2	4,8
4 Kez	2	4,8
5 Kez ve üstü	2	4,8
Daha Önce Kalmadı	21	50,0
Toplam	42	100,0

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların %28,6'sı 121-180 gün; %19'u 16-30 gün; %14,3'ü 8-15 gün; %11,9'u 1-7 gün; %9,5'i 31-60 gün; %7,1'i 61-90 gün; %4,8'i 91-120 gün; ve %4,8'i ise 181 günden fazla süredir kadın konukevi hizmeti almaktadır. Katılımcıların %9,5'i 1 kez; %26,2'si 2 kez; %14,4 ise 3 ve daha fazla kez geçmişte kadın konukevinde hizmet almıştır. Katılımcıların

%50'sinin geçmişte kadın konukevi hizmeti almadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların aldıkları hizmetlerden memnuniyet düzeylerini belirleyebilmek için Küçükali (2016) tarafından yapılan araştırmada kullandığı değerlendirme aralıkları referans alınmıştır. Buna göre beşli likert tipindeki ifadeler 1,00-5,00 puan aralığındadır. “Puan aralıkları eşit olarak alındığında aritmetik ortalama için puan aralık katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır [Puan Aralığı = (En Yüksek Değer-En Düşük Değer)/5 = (5-1)/5 = 0,80]. Bu değer, en düşük puan 1,00'a, puan aralık katsayısı 0,80 eklenerek aralık değerleri” belirlenmiş olup aşağıda aralık değerleri ve değerlendirilmesine ilişkin tablo sunulmuştur (15).

Tablo 7. Aralık değerleri ve değerlendirmesi

Aralık Değeri	Aralık Değeri Değerlendirmesi
1,00-1,80	Çok Düşük/ Hiç memnun değilim
1,81-2,60	Düşük Memnun değilim
2,61-3,40	Orta/ Kararsızım
3,41-4,20	Yüksek/Memnunum
4,21-5,00	Çok Yüksek/ Çok memnunum

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların; “barınma hizmeti, danışmanlık ve yönlendirme” hizmetlerinden çok memnun olduğu (min:4,43-max:4,76); “psikolojik, hukuki, tıbbi ve ekonomik destek” hizmetinden memnun olduğu (min:3,48-max:4,12) ve “iş ve meslek danışmanlığı, kreş hizmeti, mesleki eğitim ve kültürel faaliyet” hizmetlerini orta düzeyde bulduğu yapılan çalışmada (min:2,70 -max:3,47) tespit edilmiştir. Kadın konukevi hizmeti alan kadınların sosyo-ekonomik güçlenmeleri yönelik halk eğitim

merkezlerinde yürütülen meslek edindirme kurslarına katılım sağlaması ve İŞKUR'un iş ve meslek danışmanlığı hizmetinin geliştirilmesi kadınların meslek sahibi olabilmeleri ve güçlendirilmesi açısından ilişkin önemlidir.

Tablo 8. Katılımcıların kadın konukevlerinden aldıkları hizmetlerden memnuniyetleri

Hizmet Türü	Ortalama	Standart Sapma	Değerlendirme
Barınma Hizmeti	4,76	,692	(Çok Yüksek) Çok memnunum
Danışmanlık Hizmeti	4,79	,565	(Çok Yüksek) Çok memnunum
Yönlendirme Hizmeti	4,43	1,039	(Çok Yüksek) Çok memnunum
Psikolojik Destek Hizmeti	4,12	1,418	(Yüksek) Memnunum
Hukuki Destek Hizmeti	3,90	1,605	(Yüksek) Memnunum
Tıbbi Destek Hizmeti	3,93	1,539	(Yüksek) Memnunum
Ekonomik Destek Hizmeti	3,48	1,581	(Yüksek) Memnunum
İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmeti	2,70	1,604	(Orta) Kararsızım
Kültürel Faaliyet Hizmeti	3,37	1,655	(Orta) Kararsızım
Kreş Hizmeti	2,77	1,754	(Orta) Kararsızım
Mesleki Eğitim Hizmeti	2,25	1,629	(Orta) Kararsızım

TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddet, çeşitli düzeylerde küresel olarak karşılaşılan ortak bir sorun olmakla birlikte bireysel ve toplumsal nedenleri bulunmaktadır (16). Şiddet mağduru olan kadınlar genellikle evlendiği, itimat ettiği, çocuk sahibi olduğu ve maddi açıdan bağlı olduğu eşinin şiddetine maruz kalmaktadır. Evliliğin bu karışık yapısı çalışma hayatına katılamayan ve geliri olmayan kadınların şiddetle mücadele etmesi ve karşılaştığı sorunlarla baş etmesini kısıtlamaktadır (17,18). Mağdur üzerinde fiziki ve ruhsal olmak üzere onarılması

zor birçok zarara neden olan şiddet; mağdurun gururunu zedeleyen incitici bir davranıştır (19).

Bu araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri, kadın konukevine başvuru nedenleri ve kuruluştaki sunulan hizmetlerin verimliliklerine ilişkin bulgular dikkate değerdir. Kadınlara yaşlarına ilişkin bulgular incelendiğinde kadınlarının %59,6'sının 35 yaş ve altında olduğu görülmektedir. Bu durum kadın konukevine başvuran kadınların genç yetişkinlik döneminde olduklarını göstermektedir. Bu kadar genç bir müracaatçı grubuna hizmet veren kadın konukevinde hizmetlerin düzenlenmesinde kadınların eğitimine, becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi, bu genç yetişkinlerin travmalarının iyileştirilirken aynı zamanda sağlıklı yaşam becerileri kazanmaları ve kendi yaşamlarını devam ettirebilmeleri için donanımlı hale getirilmelerinde önemlidir

Katılımcılarla ilgili dikkat çeken bir diğer bulgu ise medeni durumlarıdır. Katılımcıların %85'i evli, boşanmış ya da dini nikâhlıdır. Mutlu tarafından 2016 yılında kadın konukevi hizmeti alan kadınlarla yapılan araştırmada, kadınların %74,3'ü resmi nikâhlı, %10'u imam nikâhlı, %7,1'i boşanmış olmak üzere toplam %91,4'ü evli, boşanmış ya da dini nikâhlı olduğu belirlenmiştir. Bu oran eş şiddeti ile ilgili çarpıcı bir gösterge olarak kabul edilebilir. (20)

Katılımcıların %38,9'unun 18 yaşından önce ve %41,7'sinin görücü usulüyle evlendiği tespit edilmiştir. Akyazı'nın 2010 yılında kadın

konukevinde kalan kadınlar ile ilgili yaptığı çalışmada “*şiddete maruz kalan kadınların %47,5’i 15-18 yaş aralığında olduğu; %42,4’ü ailesinin karşı çıkmasına rağmen kendi seçimi ve %37,3’ü görücü usulü evlenme kararı*” aldıkları saptanmıştır. Akyazı’nın (2010) yaptığı çalışmada, 18 yaşından önce evlenmenin alt sosyo-ekonomik düzey ile alakalı olduğunu belirtmiştir (21). Ayrıca, kadın konukevi hizmeti alan kadınların erken yaşta evlenme oranının yüksekliği dikkat çekicidir.

Katılımcıların %73,8’inin lise eğitimi almadığı ve %88,1’inin ise çalışmadığını gösteren bulgular özellikle genç kadınların eğitiminin ve istihdamının kadın konukevlerinde öncelikle önem verilmesi gereken alanlar olduğunu gözler önüne sermektedir. Şiddet döngüsü eğitimsizlik ve işsizlikle devam etmekte, gerekli iyileştirmeler ve önlemler alınmadığında kadınların konukevlerine tekrar tekrar gelmeleri engellenememekte ve sağlıklı bir yaşama uyumları zorlaşmaktadır.

Araştırmanın önemli bulgularından biri olan kadınların konukevlerine başvuru nedenleri incelendiğinde, kadınların %57’si şiddet nedeniyle kadın konukevine geldiklerini, %23,8’inin şiddet sıklaştığından; %14,3’ü şiddete ilk maruz kaldığı zaman; %7,1’i ciddi bedensel hasarlar aldıktan sonra; %11,9’u aile desteği olmadığında kadın konukevine başvurmaya karar vermiştir. Serin tarafından 2016 yılında yapılan bir çalışmada, kadınların %34’ü şiddet sıklaştığında, %26’sı aileleri tarafından destek görmeyeceklerini fark ettiklerinde ve %22’si ise ciddi bedensel hasarlar

aldıktan sonra konukevine başvurduğu saptanmıştır (22). Araştırmalarının yeri ve zamanı değişmesine rağmen kadınların konukevi başvuru nedenlerinin yukarıda yer alan bulgular doğrultusunda benzer olduğu söylenebilir.

Kadınların %50’si daha öncede kadın konuk evinde kaldıklarını belirtmiştir. Bu durum kadınların sosyal destek mekanizmalarının eksikliği, şiddetin geçeceği ve dayanmaları gerektiği yönündeki algıları ve kadın konukevinden çıktıktan sonra da yaşamlarını devam ettirmede zorlanmaları ile açıklanabilir. Bulgular, aile içi şiddetin önlenmesi için çalışmalar yapılması gerektiği ile birlikte kadın konuk evlerinin ulaşılabilirliğinin ve kurumlarda verilen hizmetlerin niteliğinin ve etkililiğinin artırılması gerektiğini de göstermektedir.

Kadın konukevinde sunulan hizmetlere ilişkin kadınların memnuniyetleri değerlendirildiğinde genellikle memnun oldukları görülmektedir. Katılımcıların “barınma hizmeti, danışmanlık ve yönlendirme” hizmetinden çok memnun olduğu; “psikolojik, hukuki, tıbbi ve ekonomik destek hizmeti”nden memnun olduğu tespit edilmiştir. İrmak’ın (2014) Bursa, Kocaeli ve Yalova illerinde kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınlarla yaptığı çalışmada katılımcıların %59’unun konukevi hizmetinden memnun; %35’inin kısmen memnun olduğu saptanmıştır.”(10).

Kadınların kuruluştaki sunulan “iş ve meslek danışmalığı, mesleki eğitim ve kreş hizmeti” ile

ilgili memnuniyetlerinin orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Kurum desteğine ihtiyaç duyduklarını belirttikleri diğer bulgularla birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların eğitim ve becerilerine uygun İŞKUR ve halk eğitim merkezlerinde yürütülen kurslara katılım sağlamaların sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmelerine, yaşamlarına sağlıklı ve mutlu devam etmelerine, etkin baş etme becerileri geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Şiddet fiilinin sonuçları ve mağdurlar üzerinde yarattığı olumsuz etkiler incelendiğinde bu sorunun çözüme kavuşturulması için önleyici çalışmalar yapılmasının zorunlu olduğu düşünülmektedir. Kadının korunması ve şiddetin önlenmesi yönelik yasal düzenlemelerin etkin şekilde uygulanması; şiddet faillerinin cezalandırılması, şiddet olgusuna neden olan kalıp yargılar ve inançların değiştirilmesi ve kadınların çalışma hayatına etkin katılımını sağlamaya yönelik mesleki eğitimler verilmesi, kadınların sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesinin sağlanması önleyici çalışmalar arasında yer almaktadır (19).

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ve kötü davranışın önlenmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların barınma ve güvenlik gibi temel ihtiyaçların karşılanması, kadınların güçlendirilmesi ve haklarının korunması, şiddete yönelik koruyucu, önleyici ve rehabilite edici çalışmalar devlet kurumları tarafından

yapılmaktadır (23). Ülkemizde hizmet sunmakta olan kadın konukevlerinde; kadınların şiddet ortamından uzaklaşması, yaşadıkları olumsuz durum ile mücadele edebilmesi ve barınma hizmeti sonrası sosyal hayata katılım sağlayabilmesini yönelik hizmetler sunulmaktadır.

SONUÇ

Esasında, şiddetin ortaya çıkmadan önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması, şiddetin ortaya çıktıktan sonra mağdura yönelik barınma, psiko-sosyal destek ile sosyal hayata katılım sağlamalarına yönelik hizmetler sunmaktan daha önemlidir (24).

Kadın konukevlerinin temel amacı, kuruluştaki hizmet alan bireylere hukuki, ekonomik, sağlık ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, eğitim, psiko-sosyal ve ekonomik yönden güçlendirilmelerinin sağlanarak kadınların hayatlarını tek başına idame edebilmelerini ve şiddet ortamından uzak kalmalarını sağlamaktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede; kadının insan haklarından eşit şekilde faydalanması, sosyo-ekonomik güçlendirilme ve şiddetle mücadele konusunda hukuksal düzenlemelerin etkin olarak uygulanması, şiddet faillerine yönelik koruma, tedavi, iyileştirme çalışmalarının artırılması ve kadına yönelik şiddet hususunda ülkemizde tüm bireylerin farkındalık kazanması ve zihniyet dönüşümü gerekmektedir.

Sonuç olarak kadın konukevleri; hizmet alan kadınların temel ihtiyaçlarının giderilmesinin yanı

sıra güçlenme ve sosyal hayata etkin olarak katılım açısından önemli çalışmaların yürütüldüğü kurumlardır.

KAYNAKLAR

1. Doku Danışmanlık Web Sitesi. [Online]. [cited 2019 Mayıs 11. Available from: <http://www.dokudanismanlik.com/makaleler-siddet-nedir.php>.
2. İnsan Hakları Ortak Platformu. [Online]; 2011 [cited 2019 Mayıs 11. Available from: http://www.ihop.org.tr/2012/01/31/acklayc-kitapck-kadnlara-yoenelik-iddet-ve-ev-ci-iddetin-oenlenmesi-ve-bunlarla-muecadeleye-dair-soezleme/?option=com_content&view=article&id=422/.
3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; 2016.
4. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Komisyon Raporu Ankara: TBMM; 2015.
5. Güler E. Sığınma Evinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ve Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı; 2012.
6. World Health Organization. World Report On Violence and Health Geneva; 2002.
7. Birleşmiş Milletler. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri; 1993.
8. Hall S, Scraton, P. Low, class and control. *Crime and Society*. 1990; 5(3): p. 460-498.
9. Şahinoğlu A. Sığınaklar Nedir, Neden Sığınaklara İhtiyacımız var? Kadın Sığınakları I. Kurultay Kitabı. İstanbul; 2000. p. 29-33.
10. İrmak S. Kadın Konuk Evlerinin Kadına Yönelik Şiddeti Azaltmadaki Rollerini:Kocaeli, Bursa, Yalova Örneği Yalova: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2014.
11. Karataş S, Otaran N, Şener Ü. Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; 2008.
12. Altınay A, Arat Y. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet İstanbul: Punto Yayıncılık; 2007.
13. Küçükali A. Kadın Konukevi Müdürlüklerinden Hizmet Alan Kadınların Genel Profili ve Kurumlardan Aldıkları Hizmetlerini Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de Kadın Raporu. Ankara;2019.
14. T.C. Başbakanlık Mevzuat Bilgi Sistemi. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik Ankara; 2013.
15. Verimliliği: Erzurum, Erzincan ve Bayburt Örneği. *Vizyoner Dergisi*; 2016; 14(7):43-57
16. Kandemirci D., Kağnıcı D. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Baş Etme: Çok Boyutlu Bir İnceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*; 2014; 17(33).
17. Aliye MA. Aile içi şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması Ankara: Elma Yayınevi; 2006.
18. Bauman, E. M., Haaga, D. A. ve Dutton, M. A. Coping with intimate partner violence: Battered women's use and perceived helpfulness of emotion-focused coping strategies. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. 2008; 17(1), 23-41
19. Şimşek H. Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü; 2018
20. Mutlu G. Kadın Sığınma Evinde Kalan Kadınların Öznel İyi Oluş Düzeyleri Ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Program; Şubat 2018.
21. Senem A. Kadın Sığınmaevinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar. İstanbul; 2010.
22. Serin S. Eş Şiddetine Maruz Kalıp Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Bağlanma, Başa Çıkma ve Ruhsal Travma Arasındaki İlişki Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016.
23. Güney G., Adaçay F.R., Kadına yönelik ekonomik şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Mutlu Çocuklar Derneği. 2012.
24. Öztürk Turgut E. Şiddet Gören Kadınlarda Tidal Modele Dayalı Psikiyatri Hemşireliği Yaklaşımının Psikolojik Dayanıklılıklarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı; 2018.